

Preveč krame, premalo okusa

Pravijo, da ima vsako mesto svoj obraz. Glavne poteze mu rišejo ulice in arhitektura, stranske pa izložbe. Te niso le okno v naše proizvodne zmogljivosti, ampak tudi okno v našo ustvarjalnost, domiselnost, estetiko, predvsem pa v dogodke, ki se ob določenem času odvijajo v mestu.

Tujec, ki pride v Ljubljano, si bo najbrž s pomočjo izložb ustvaril sliko ne le o mestu, ampak tudi o nas samih. Zato je še kako pomembno, kakšne so naše izložbe. Ko so se ljubljanski trgovci ob letošnji prireditvi Kmečke ohceti izredno potrudili, se je marsikdo vprašal, zakaj, hudiča, pa se tako ne trudijo vse leto? Še več: na mestnem komiteju za gostinstvo, turizem in cene so storili korak naprej in ustanovili komisijo, ki enkrat mesečno obide glavne trgovske žile v središču mesta in ocenjuje izložbe.

Poleg predstavnika komiteja so v komisiji še predstavniki splošnega združenja za trgovino, ljubljanske turistične zveze, sveta potrošnikov, društva aranžerjev, društva oblikovalcev in Dnevnika. Izložbe ocenjujejo od ene do sto točk in kdor bo na koncu leta zbral največ točk, bo dobil simbolično nagrado. Tako naj bi vzpodbudili trgovce pa tudi druge za lepši videz našega mesta. Doslej smo bili namreč vse prevečkrat priča izložbam, ki so spominjale na zloglasni Ponte rosso, se pravi na kramarski videz naših izložb, kamor trgovci stlačijo blaga, kolikor ga morejo. To, seveda, ni povšeči aranžerjem, a prevečkrat so zmagovali in še zmagujejo prvi, češ, izložba je razstava tistega, kar imamo.

Ni čudno, da imamo ob najprometnejših ulicah izložbe,

ki so natlačene z vsemogočim blagom brez smisla za red in barve ter opremljene za nameček še z gromozansko velikimi cenami ali pripisi »ugodno«, »prodajamo na obveznice«, »na potrošniški kredit« in tako dalje. A izložbe te vrste je prerasel čas. Današnje izložbe naj bi pokazale tisto, kar je moderno, kar je lepo s hkratno obeležbo praznikov ali prireditvev. Slednjih v Ljubljani ne manjka in ob letošnjem vinskem sejmu je bila marsikatera izložba domiselno dopolnjena s predmeti ali okrasjem, ki je govorilo na temo vina in grozdja. Tudi jesen je lahko primerno predstavljena kot je bila na primer v »Volni« v Nazarjevi s srajco, s koruzo in plakatom o varčevanju – vse v zlato rumeni barvi.

Sicer pa nekoliko opišimo zadnje ocenjevanje ljubljanskih izložb, ki ni prineslo kdovekaj presenetljivega. Poglejmo najprej nekaj primerov, ki jih ne bi smeli posnemati. Izložbe »Jugoplastike« na Miklošičevi cesti so tako kot ob poprejšnjem ocenjevanju še vedno kazale lutke – invalide, nekaj praznih škatel, nekaj srajc, zaviti v celofan, da ne govorimo o nametanih torbicah v stranski izložbi. Neokusni sta tudi obe v trgovini »Galeba«, saj halje brez barvne usklajenosti prosto visijo celo v vitrinah ob vratih, da ne govorimo o prahu in lističih s cenami na njih.

V svetu zelo cenijo starine in jih običajno kažejo tudi v

lepih lučeh. Naša Antika pa je naravnost žalostna, revna in celo zanemarjena.

To je nekaj slabih zgledov, vendar je komisija ugotovila, da je ob tokratnem ocenjevanju že nekaj trgovin naredilo popravni izpit in so se bolj potrudili kot poprej. Dan republike so skoraj vsi dostojno označili, le nekateri so uporabili že kdove koliko stare in okorne grbe. Še najbolj so pohvalili Modno hišo, ki je v izložbo postavila lutke v pionirski uniformi in jim dodala še otroške risbice.

Sicer pa si je največ točk nabrala trgovina »Ona-On« v Šubičevi ulici. Za eno od izložb je dobila kar 80 točk, ker je predstavila komplete, ki so se lepo dopolnjevali v vinsko rdeči barvi in učinkovali dokaj zračno, moderno. Po 70 točk sta si zaslužili izložbi v Modni hiši in pasaži Komune z modeli Jutranjke. Maksimarket je dobil za izložbo s skupino lutk, oblečenih v modno rdeče-zeleno kombinacijo 50 točk.

Komisija je potem pohvalila Metalkino predstavitev smučarskih oblačil in izložbe Manona zaradi občutka do barv. Všeč jim je bila tudi Kocka na Gallusovem nabrežju s predstavitvijo igračk iz lesa. Že drugič pa so pohvalili Sadje zelenjavo na Miklošičevi 32, kjer se poslovodja posebej trudi, da sadje v izložbi privabi kupca tudi v trgovino.

Naslednje ocenjevanje izložb bo tik pred novim letom in aranžerji imajo novo priložnost, da se potrudijo, seveda, če imajo dovolj besede v lastni hiši.

A. ADAMIČ

Čistilnic imamo v mestu veliko, med njimi največja je Labod

Tudi prati drugače

Danes imamo v Ljubljani na tisoče pralnih in čistilnih strojev, ki porabijo ogromne količine vode, požirajo veliko dragocene energije in bruhajo nevarne ostanke pralnih praškov in drugih kemikalij, ki nam počasi zastrupljajo okolje.

»Tako ne bo več dolgo šlo, kajti takšno pranje in čiščenje je sila drago in škodljivo,« je v pogovoru na to temo opozoril Jože Zupan, direktor »Laboda«, delovne organizacije, ki sama letno očisti skoraj 350 ton oblačil, preprog in drugega tekstila.

Pranje in čiščenje je dejavnost, ki je sila razdrobljena. V bistvu skoraj vsak dela zase in po svoje. Vsak samski dom, skoraj vsak vrtec, vsak hotel ima svojo pralnico. Čistilnice so rasle kot gobe po dežju in vse kaže, da jih je v Ljubljani že preveč.

»Treba se bo specializirati in o tem smo se že pogovarjali z Uslugo in Roško pralnico,« je povedal inž. Jože Zupan, »kajti prihodnost kaže na velike, osrednje pralnice s sodobno tehnologijo in čistilnicami, ki učinkovito varujejo okolje pred onesnaženjem.«

Po mnenju strokovnjakov bi v Ljubljani morali tja do leta 2000, če ne prej zgraditi pralnico, ki bi prala za vso Ljubljano in to ne le za ustanove, temveč tudi za gospodinjstva.

»Tudi čistilnice naj bi počasi prišle pod isto streho, kajti vprašanje onesnaževanja okolja se vse bolj in bolj zaostruje, čistilne naprave pa so tako drage, da si jih ne bi mogla omisliti vsaka čistilnica zase,« je naprej našteval inž. Jože Zupan.

Hkrati v Labodu razmišljajo, da bi storitve tudi razširili in oblačil ne bi le očistili in zlikali, marveč bi jih tudi krpali, šivali. Hkrati bi priskrbeli tudi stroje za hitro čiščenje, tako da bi stranka že v dveh, treh urah dobila očiščeno obleko. V tujini imajo tako urejeno kar v veleblagovnicah. A. K.

OBISK V »SKRITI« TRGOVINI SREDI MESTA

Pet stopničk pod pločnikom

Ljubljana je veliko mesto. Mesto s sto in sto trgovinami. Z velikimi blagovnicami, pa tudi s čisto majhnimi prodajalnami. Ena takšnih je tudi na Titovi 6, pri Pošti, nad katero stoji zelen napis »Sadje zelenjava«. Kolikokrat gre človek mimo, po Titovi, mimo ljubljanske pošte, ob kateri se stiska ta mala prodajalna, ki je pravzaprav zrinjena v klet. Kar pozabiš nanjo. Pa vendar: če se ustaviš pred izložbo, ki je, kar priznajmo, vedno vabljivo urejena, te potegne tudi v trgovino. Tu dobiš prijeten občutek: tako je, kot v lepo urejenem domu – vse pospravljeno, vse na svojem mestu.

Človek kar rad stopi v to trgovino, potem ko jo enkrat »odkrije«. Mnogi Ljubljančani, ki dan za dnem prav pred to trgovino čakajo na mestni avtobus, jo dobro poznajo. In vedo tudi to, da so za pultom prijazne prodajalke.

Vse po vrsti rade ustrezajo, svetujejo. Ni jim odveč prijazna beseda, koristen nasvet, tudi nasmešek jim ni tuj. Vsem po vrsti, predvsem pa poslovodkinji Fani Rigler. Le še leto dni in nekaj mesecev bo stala za tistim pultom in potem odšla v pokoj. Pravi, da ji bo kar malo dolgčas, saj je rada med ljudmi in prav v takšnem okolju je pustila skoraj vse življenje.

Kar sije iz nje veselo do dela, ki ga opravlja. Z neko posebno ljubeznijo prihaja v prodajalno, ne le dopoldne, pač pa tudi popoldne, če je le treba. Ko pa je toliko dela, pravi.

In potem začne razlagati, da je prav delo v zelenjavni trgovini precej drugačno od tistega v špecerijski. Blago mora biti vedno sveže, lepo. Velikokrat morajo vse presortirati, ločiti slabo od dobrega, izločiti tisto, kar je

gnilo. Vse, sadje in zelenjavo. Vsega tega slučajni kupec niti ne opazi.

Triintriideset let dela Fani v zelenjavni trgovini, skoraj polnih dvajset let prav v tej prodajalni. In kaj se dogaja v zadnjem času? Pomaranč zdaj ni, pravi. Vendar ljudje to še nekako razumejo. Še sreča, da so limone, v katerih se skriva še več vitaminov. Domačega sadja je dovolj. Lepo je in vse to lahko nadomesti tisto, kar je včasih prihajalo iz južnih krajev.

Nasmehne se in pove: čestokrat ljudje sprašujejo, na kakšen način se kaj uporablja. Zadnje čase ponujajo neke sorte kitajsko zelje. Nova sorta zelenjave je to, priprava je malce drugačna in tako je treba postreči tudi s kuharskimi recepti.

Spet pogleda po svoji trgovini, vmes postreže, naloži malo lepega, rdečega grozdja in pravi: saj imamo kar veliko, kajne. Danes so pripeljali že drugič. In potem spet prijazen pozdrav; tovarišici srednjih let pove, da letos kakijev ne bo več, da pa so jabolka sočna in slastna. In postreže.

Stranka iz hiše, si mislim. Pa mi Fani Riglerjeva kasneje pove, da je iz drugega konca Ljubljane in da nakupovanje opravi mimogrede, ko se vrača iz službe.

In takšnih kupcev, ki niso le iz najbližje soseske, je veliko. Leta in leta že prihajajo sem. Srečujejo vedno isti, nasmejan in prijazen obraz poslovodkinje Fani. K sedemdesetim gre, pravi. Pa jih ne kaže, veliko jih skrije. Morda je vsemu temu res botrovala neprestana dobra volja do de-

la, ljubezen do vsega; pa čeprav tudi njej ni bilo vedno z rožicami postlano.

Najin pogovor gre počasi h koncu. Trgovina je že zaprta in povprašam, če morda motim, ker je še veliko pospravljanja, pomivanja. Ne, pravi. Kar čutim, da moram za vse te lepe in prijazne besede vsaj nekaj povrniti. Ponudim, da jo mimogrede zapeljem domov. Spet odkloni in pove, da ima avtobus pred trgovino in da jo pripelje prav do doma. Dobim občutek, da bi mi rada prihranila delček poti.

Poslovim se. Zapustim trgovino, ki lepo urejena in vabljivo založena, v novoletnem vzdušju okrašena, pričakuje jutrišnji dan.

MILE BITENC

